

גליון חודשי בעניני שמירת הלשון ומידות בין אדם לחבירו

מדרבים שירים

עלון מס' 199 | שבט תשפ"ב
לימוד היומי
בספר חפץ חיים

יו"ל לעידוד משתתפי 'סמא דחיי' בהיכלי הישיבות והכוללים

שאלה אקטואלית מהנלמד בחודש זה בלימוד היומי בספר חפץ חיים
 הרה"ג יהודה דוב רוטנר שליט"א

שאלת שלום

תשובות ניתן לענות ב:

טלמסר: 02-5379111 | שלוחה 5-1 | פקס: 02-6506107 | דוא"ל: m025379111@gmail.com

"יחיאל, זכרתי אותך והתפללתי עליך אתמול". נפתלי פוגש במכולת את שכנו הטוב יחיאל ומספר לו על נסיעה מרגשת - יום שלם של תפילות ובקשות במקומות הקדושים בהרי הגליל לקראת נישואי בנו בשעה טובה ומוצלחת. "דרך איזו חברה נסעת? וכמה עלתה לך הנסיעה הזאת?" שואל יחיאל. "נסעתי דרך חברת 'הסעות ונסיעות בזול' ושילמתי כך וכך", עונה נפתלי. "תשמע, בזול לא יצאת... הם ניצלו את חוסר הידע שלך ולקחו ממך כמעט 17 אחוז יותר מהמחיר הממוצע", חישב לו יחיאל במהירות.

האם היה מותר ליחיאל לגלות לנפתלי את עניין המחיר?

תשובות נכונות עם מקורות שיגיעו למערכת עד ר"ח אדר א' יכנסו להגרלה על: ש"ס ובלכתך בדרך

דבר השלום

אתה מחזיק את הגיליון בידך. נו, מה הפעם? אה! לימוד יומי של הלכות שמירת הלשון. נו-נו... יש הרי כל כך הרבה ללמוד. קודם אחזיק מעמד בדף היומי, בהלכה יומית, במשנה היומית, בנ"ך היומי. קודם אחזק את עצמי בלימוד התורה, בעבודת התפילה, בתוספת שבת, בשמירת עיניים, בזהירות מכעס, בממון כשר ועוד כנה והנה. כמו לב היודע מרת נפשו.

שמירת הלשון? אולי גם לזה פעם נגיע, אבל ללימוד יום יום? טוב, בוא נעבור למדור הבא, בוא נקרא סיפור אם יש, ונעבור לגיליון הבא בחבילה.

יהודי יקר וחביב! לטובתך - עצור. אל תעבור לשום מדור! שאיפותיך נפלאות ממש, אבל אם כבר קראת עד כאן המשך גם לתיאור הבא, ואז אתה ורק אתה תחליט.

הוא יהודי של צורה, דמות לרבים, כבר זכה לסיים פעמים מספר בחייו את הש"ס הן במסגרת שיעור דף היומי המרתק שהוא מוסר מזה ארבעים שנה, והן מלימוד יסודי שהוא לומד מעצמו בעיתותיו הפנויות. ידוע הוא בתפילותיו המתנגנות והמשתפכות. הוא ראש וראשון לכל עזרה וסיוע הן בממון והן בעצה, מחייך ומאיר פנים לכל אחד. זהו יהודי שגידל את בניו ובנותיו במסירות והעמיד את בתיהם לתפארה. הוא אף זכה לחבר כמה וכמה ספרים מבוקשים אשר רבים מתענגים להגות בהם ובדרשותיו מפה מפיץ מרגליות החורז בחן רעיונות משובבי לב כשכל הקהל מתעלה ומתמוגג.

רק מה? חיסרון קטן, ליקוי שולי מעט: מרוב חוכמתו ונשיאת החן שלו, לעיתים די קרובות הוא משתף את סובביו בדעותיו על זולתו ואף מעביר אי אלו דברי ביקורת וגנות מאשר ראה במו עיניו. זהו! חוץ מזה הוא האדם השלם ממש. מה לעשות, אין מושלם בעולם.

"מי שמוטבע ח"ו במידה הרעה הזאת להריק על חברו בחיצי לשונו תמיד לא יועיל לנפשו בשום חכמה ועצה אפי' אם ירגיל נפשו תמיד לתורה ולמצוות... כללו של דבר, האדם הזה עלול הוא שיצא מן העולם נקי מנכסיו היינו הקנינים הנצחיים של תורה ומצוות ויהיה ממולא תמורתם בעוונות רבים ועצומים מינים ממינים שונים של כמה וכמה אנשים שלקח מכ"א לפי ערך הבזיון והכלימה שהגיע להם על ידו בימי חייו". (לשון רבינו החפץ חיים בשמירת הלשון, זכירה ד')

מפחיד. מצמרר. אבל מה לעשות שזוהי המציאות? כמה נורא יהיה לגלות אותה ברגע האמת! השאיפות שלך גדולות. בעזרת ה' תגיע לכולן ועוד יותר מזה, אבל לפני הכול תדאג לשמר את כל העבודה שלך שלא תרד לטמיון חס וחלילה. לימוד יום יומי מביא בעקבותיו נצירת הלשון מרע, והוא הביטוח שלך לכל דבר טוב שתעשה.

בשבילך ולטובתך, בשביל כל המעשים הנפלאים שאתה עושה ושתעשה בעזרת ה', בשביל כל התורה כולה שלך - קבע עכשיו לימוד יומי ועקבי! זה הכרחי. אם זמנך עמוס, יש שיעור של דקה ליום. כן! חייג עכשיו, תהיה עקבי יום יום, ותמשיך לאגור זכויות עצומות שיישארו שלך. זהו ביטוח חיים נצחיים עבורך - סמא דחיי!

הרנבת יוצאת...

אל תפספס!

בשנה מעוברת מחזור '2' הלכות ביום בספר חפץ חיים
מתחיל בתאריך י"א שבט

02-5379111 חייג עכשיו

הצמרף לתכנית הלימודים, המבחנים וההגרות

בחוק לימודיו כמימים ימימה. אט אט התחילו ניצני הרעל לחלחל בליבו ואף ניבטו החוצה. זה התבטא בעיקר בסגנון דיבורו, שנהפך לגס ורחובי, ועבר בהתאמת הלבוש לאופנה ולסביבה החדשה, עד שהגיע לקיצוצים בפאות ובזקן לא על אף אחד. מנהלי וראשי הישיבה עשו את כל מה שביכולתם להשיבו אל דרך הישר, אך למרבה הכאב נאלצו להודיע חד'משמעית שכדי שחלילה לא ישיפיע לרעה על שאר תלמידי הישיבה, הם נאלצים להוציאו ממסגרת הישיבה".

כאן התחילו הדמעות מובצבות מעיני ר' תנחום, והן התגברו עד לקצב של בכיות ממוש, שאף לא ניסה לעצור בעדן. המשכנו לעקוב אחר קולו הנשנק של ר' תנחום: "אין לכם מושג כמה כוחות נפש עצומים זה דרש מאיתנו, שלא לדבר על כספים בסכומים אדירים שהופנו ליועצים ולפסיכולוגים למיניהם, שלא הועילו מאומה. כך הידרדר מצב בנו יותר ויותר, כשעינינו ראות וכלות ואין בידינו להושיע. הוא נטש את הבית בהדרגה, עד שכמעט לא ראינו אותו. עד לאותו יום..."

"יום ראשון אחר הצהריים זה היה. בני הגיע הביתה ונדהם לראות שכל בני הבית יושבים סביב השולחן ומקשיבים בדומייה. הוא התעניין לפרש ההתאספות הלא-שגרתית, ועניתי לו בקצרה שחברי ר' מאיר מהכולל, נפצעו קשות, וקיבלנו על עצמנו ללמוד בסדר היום בספר 'חפץ חיים' ו'שמירת הלשון' לרפואתו. ראיית איזה גרש קל חולף על פניו, והוא הביע את רצונו לעשות משהו לרפואתו. אחר כך נודע לי, כי ההיכרות ביניהם בעבר הייתה חזקה.

"הוא גילה התעניינות לגבי השיעור הבא, ומאז לא הפסיד אף שיעור. הוא הגיע, ישב, הקשיב והלך מבלי אומר ודברים. האמת? לא היה לי חשק שיופיע כך לפני בני המשפחה, אך לא היה לי לב לדחותו בידיים.

"מה אומר ומה אדבר", הפטיר בסערת רגשות, "ביום הארבעים להשתתפותו בשיעור, עם תום השיעור הוא רמז לי שהוא רוצה לשוחח איתי. הייתי אפוף סקרנות, כי בנסיבות העיניים היחסיים בינינו היו די עכורים. אבל כרחם אב על בני הסברתי לו פנים, והמלצתי על יציאה לילית לגינה סמוכה.

"התיישבנו על ספסל צדדי, ואז פרצו נחלי דמעות מעיניו. הוא בכה ובכה... ככי אמיתי וכאוב. הרגשתי צורך לבכות יחד איתו. כך ישבנו כמעט שעה שלמה, כששינינו בוכים מאין הפוגות. אוי לו לבן שגלה מעל שולחן אביו, ואי לו לאב שבנו גלה משולחנו.

"הבכתי התמתן, ואז הוא פנה לעברי: 'טאטי! טאטי! איני מסוגל יותר... חיי קשים מנשוא, אין לי שעה שקללתה מועטת מקודמתה! בהתחלה עוד החזקתי את עצמי לחכם וגדול, בתקווה ש'לי זה לא יקרה', אבל כמה צדקת, אבא, במאמציק להניא אותי מהצעד. עכשיו, כשקלטתי כמה טעיתי, אני כבר שקוע עמוק עמוק בביצת שאול תחתית, ורוע לי. הייתי בטוח שאעשה חיים רצופי הנאות, אך המציאות המרה טפה על פניי בחיים רדופי תלאות, נשמתי שרופה לגמרי. באתי להלטה שלא עוד, אני רוצה לחזור לאווירה החמימה והעוטפת, אני רוצה לשוב אל כור מחצתי, אני רוצה לברוח מכל הזוהמה של העולם השפל, ואף שאני יודע שזה גיבה ממני כוחות נפש עילאיים, החלטתי שאני עושה שינוי'.

"כמה שעות בילינו שם בירכתי הגינה, כשאני מרעיף עליו מילות עידוד ומשבח מאוד את האומץ והנחישות שהוא מגלה במהלך זה, המשך בעמוד 4

וכך נשא ר' תנחום את עצמו לעבר שולחן המזרח ופתח את פיו בהודעה נרגשת: "רבותי!! אם ידעתם עד עכשיו כי בזכות לימודיו הקבוע הצלנו ברוך ה' נפש אחת יקרה מישראל, איש בשורה אנוכי היום - כי עוד נשמה יהודית ניצלה מאובדן בזכות קביעות לימודינו!"

ערוכים לשם ולתפארת, ורוממות א-ל בגרונו הבעי שבח והודאה להשי"ת. הם קיזמו את פני ידידם, ר' מאיר בעל הנס, בשיר ורננים, וכיוונו אותו לעבר שולחן המזרח, לכבוד המעמד.

באמצע המעמד, כטוב ליבנו בין, נעמד אחד מבני הכולל ורבי תנחום שמו, אברך משי משכמו ולמעלה, וביקש את רשות הציבור וזכות הדיבור. התפלאנו מאוד, כי דרכו תמיד הייתה להצטנע ואף פעם לא נשמע קולו ברמה הרבעת עמדה כלשהי בכל נושא ועניין, אך כמובן אישרנו בהנהגה ראש את פתיחת נאומו, כשאין לנו שמץ של מושג מה הביא את ר' תנחום לישא מדברותיו.

וכך נשא ר' תנחום את עצמו לעבר שולחן המזרח ופתח את פיו בהודעה נרגשת: "רבותי!! אם ידעתם עד עכשיו כי בזכות לימודיו הקבוע הצלנו ברוך ה' נפש אחת יקרה מישראל, איש בשורה אנוכי היום - כי עוד נשמה יהודית ניצלה מאובדן בזכות קביעות לימודינו!" בלי לתת לנו לחשוב הרבה, התחיל לגולל באוזנינו את סיפורו, גופא דעובדא היכא הווי:

"ברוך ה' זכני הבורא בעלם חמודות - בחור בן שמונה-עשרה שנה - חלקם אף מכירים אותו כבחור נחמד ונעים הליכות. חן על פניו נסוך וכל רואיו יכירו כי הוא זרע בירך ה', למרות שאין האב מעיד על בנו, אך לא אוכל להעלים עין מהמציאות... כל זאת היה עד לפני כחצי שנה, אז קרתה התפנית המשמעותית בחייו. זה התחיל בהתחברותו לנער הרחוק מאוד מאורח חייו והשקפותיו ומסוגל כשייך לרחוב הקלוקל, כשהמניע של בנו היה להטות לו אוזן קשבת וכביכול להיות לו לעזר. אנו כהורים מסורים הבנו שחברות זו הרת אסון, ועל כן ניסינו בכל מיני דרכים למנוע זאת ממנו, אך כל הניסיונות נכשלו, לצערנו. "בהתחלה אכן לא ראו שום שינוי של ממש באורח חייו, הוא המשיך

יום חמישי לפני הצהריים, ישתב מול החברותא שלי כשלפנינו פתוחים ספרי הטור ש"ע, ואנו דנים בסוגיה הנלמדת במסגרת הכולל. חברי ללימודים גדשו את חלל בית המדרש, וקול התורה הזהה ברמה.

בירכתי בית המדרש ישב חברי הטוב ר' שמואל וציפה לעמיתו ר' מאיר. מדי יום ביומו הגויים הם יחדיו בהתמדה נדירה ומהווים סמל ודוגמה לאהבת התורה. משום מה התמזמה ר' מאיר מלהופיע, ושמואל התאזר בסבלנות עד הגיעו. אך כשהשעון הורה על השעה אחת-עשרה וזמנו עדיין לא נראתה באופק, התחילו ידידיו לחשוש לגורלו. הרי ר' מאיר המתמיד מתחיל בקביעות את סדר לימודו מהראשונים ומקדים את בואו, ואף שמחה או אירוע במשפחתו לא יביאו אותו לאחור, ומה גם שאף אחד לא שמע על מאורע אצלו. כל זה הביא לתגובות החששות באשר למצבו של ר' מאיר.

בבת אחת התבהרו העניינים: מבני משפחתו נתקבלה הידיעה המעציבה כי אסון נורא פקד את האברך היקר ר' מאיר, כשבן בלייעל פגע בו בצורה מחרידה בדרכו לכולל, ועתה הוא שוכב מאושפז בבית החולים מחוסר הכרה ומרוסק איברים. הפרטים שנמסרו על ידי משפחתו היו מדאיגים ביותר, וגם הרופאים, שנאבקו על חייו, השחירו את תחזיותיהם וייאשו מכל תקווה.

האווירה היכל הכולל התעטפה באנחות כאב, ביגון ותוגה. הקבוצה הראשונה שהתעשתה פנתה לאמירת תהלים בבכיות ובתחנונים, ולעומתם הצפינו כמניין אברכים אל ציוני התנאים והאמוראים הקדושים במרומי הרי הגליל לשפוך שית, אולי יחוס אולי ירחם.

אתא ובא יום השישי ואף הוא לא הביא שום בשורה טובה בכנפיו, וכך נמשך הדבר גם במשך יום השבת. עם זאת השבת, כששום שינוי לטובה לא נראה, נאספו כל חברי הכולל וחשו צורך לקבל על עצמם קבלה מיוחדת שתאחד ותחייב את כולם ביחד, בתקווה איתנה כי תפילתי ציבור הנמנים לחדר מצווה לא תשוב ריקם. לאחר התיעוציות קצרות החליטו פה אחד להתנזר ביהר שאת בעיני שמירת הלשון, וכדי להכין כלי לחזוק הברכה, החליטו על סדר לימוד מיוחד בספרים 'חפץ חיים' ו'שמירת הלשון', כשכל אחד יקבע שיעור לעצמו בעקביות רבה, חוק ולא יעבור, ובוודאי יהיה זה לזכות ולרפואת ר' מאיר.

בצהרי יום רביעי קרה הלא-יאומן: ר' מאיר, ששכב כאבן דומם כשהוא מורדם ומותש ל"ע, התעורר לפתע וסימן משהו בידי. בתוך רגעים מועטים כל צוותי הרפואה באו לראות מה קרה. הם בדקו ולא מצאו שום סיבה הנראית לעין שתגרום למצבו להשתפר, ולכן סברו כי אין לייחס חשיבות להטבה זו. אך כחלוף כמה דקות ראו בחוש כי כוחותיו הדלים שבים אליו מעט, והוא אף מנסה להוציא בכוח את מכשיר ההנשמה. הרופאים החליטו לנסות להורידו, ואכן נוכחו לראות כי הוא מסוגל לנשום בכוחות עצמו.

כל השומעים שחו בהתרגשות על השיפור המשמעותי ואף זקפו את השיפור לזכות ההתחזקות בלימוד הלכות שמירת הלשון. מובן שבשורה מרנינה זו הגבירה את החשק והביאה לחיזוק נרחב בקביעות הלימוד היומית.

לאחר כמה ימים שמצבו הבריאותי הלך והשתפר, החליטו הרופאים להעבירו למחלקה רגילה, שם המשיכו לטפל במכותיו היבשות.

קעבור שלושה חודשים נאמו למקורביו שהוא תכף יוצא ומשתחרר מבית החולים, מתהלך על משענתו. כל מכריו השתתפו בקבלת הפנים שנערכה במיוחד עבורו, כשכולם עוקבים בהשתאות אחר אותו נס מהלך.

בחלוף ימים אחדים הוא אף הופיע בשערי הכולל לקול תרועת חברי וידידי לומדי הכולל. תודה לבורא עולם, בניסים רבים שב ר' מאיר לאיתנו הראשון ופצח את פיו בחוכמה להוציא לאור תעלומה.

מועדה צנועה בישרה לחברי הכולל על סעודת הודיה הצפויה להיערך בעוד כשבוע, בה יביעו שבח והודאה על הניסים שגמל ה' עם ר' מאיר. כולם התגייסו לעריכת הסעודה ברוב פאר והדר, ואכן ביום המיועד ובשעה המיועדת התאספו רבני הכולל סביב שולחנות

בדרך השלום

פנינים מגדולי ומאורי הדורות ז"ל ע"כ

"...להעיר לב אחינו בני"י אל ספריו דרב האי נאון וצדיק מרן בעל חפץ חיים זי"ע... הלא כל דבריו כאש להבה מלאים מוסר ויראת ה' בפרט בשמירת הלשון, אשר הן דברים השומדים ברומו של עולם ועיקרי יסודי תורה" שומדים עליהם, ודברים היוצאים מלב טהור וקדוש בטח ינבטו בלב הלימד בהם בעיניו ולא מקורא בהעברה, וכל איש ימצא בו כל חפצו ודבריו תורה נקנים בחבורה והי' ראוי לקבוע שיעור בספרים הנ"ל ברבים, ואיש את רעהו יעזורו ויאמצו להתנהג עפ"י מוסר היוצא מהספרים..."

מתוך מכתב קודש מנחם המרח"ץ ז"ל דושינסקיא זצ"ל, י' באב תש"ב

חיים של שלום

הלכות והשקפה

שעדיין לא נאבדה ממנו הנפש חיה, ומוכן שבכלל זה כל השוגגין כ"ל, ולזה מועיל סם לרפאותו, והיינו 'סור מרע ועשה טוב'. ומכלל הן אתה שומע לא, שמי שלא שמר את לשונו מרע ושפתיו מדבר מרמה, לא יספיק סם לרפואה, שזה אינו בגדר הרפואה, אלא שצריך לחיים חדשים ממש, ולא לסם חיים, אלא חיים ממש, לזה איננו זוכו הן הסדר של סור מרע תחילה, אלא שצריך לשוב חיים חדשים שהוא עשה טוב תחילה, וכ"ל".

לאור דבריו הנוקבים של ה'שם משמואל', כאשר נעין בדברי החפץ חיים בספרו 'תורת הבית' (שם) תתחדד עבורנו המעלה המיוחדת שיש למי ששונה בהלכות שמירת הדיבור בכל יום. החפץ חיים מסביר שם כי הטעם שהשונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא הוא, משום שעל ידי לימוד הלכות מעשיות בכל יום הוא יכול לקיים את כל התורה כולה, הן מצוות עשה והן מצוות לא תעשה. וכפי שהוא מסיים שם: "זהו שאמרו חז"ל 'כל השונה הלכות בכל יום, ובודאי מי שזריז בענין זה לימוד כל דבר בעתו כדי שידע איך לקיים כל מצוה כראוי, ואז הוא בכלל קדוש לה', וכמו דכתיב 'ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לא-להיכם' (במדבר טו ז), ואיש כזה הוא מובטח שהוא בן עולם הבא".

הרי שעיקר הטעם הוא משום שעל ידי שינון הלכות בכל יום הוא זוכה להיות קדוש ולהיות בן העולם הבא. ולפי דברי ה'שם משמואל' נמצא כי מי שאינו נוהר בשמירת פיו ולשונו, מאבד כל רגש וחיות דקדושה, וצריך בעצם להתחיל את הכול מתחילה, ואם כן אינו מובטח להיות קדוש וכן העולם הבא אלא אם כן הוא מתמיד וקובע ללמוד בכל יום בהלכות שמירת הפה, כמו שכתב בחפץ חיים בספרו 'חובת השמירה' (שם), כי עיקר השמירה היא על ידי קביעות הלימוד בכל יום.

על ידי שהוא שינון הלכות בכל יום הוא מן הנעלבים ואינם עולבים

יתר על כן בתואר לנו מעלת הקובע את עצמו ללמוד הלכות שמירת הלשון דווקא בכל יום, ממה שדרש מרן בעל החת"ם סופר ז"ע (נדה שם) במאמרו זה של "כל השונה הלכות בכל יום", חז"ל: "תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא. יש לפרש דאמרו חז"ל (ברכות לא.) 'אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה, וכן לדבר הלכה. נמצא מי ששונה הלכות בכל יום על כרחך כל ימיו בשמחה, והוא מהנעלבים ואינם עולבים, שמוחים בה' כל ימיהם, למדים במדות ההשתוות, ומובטח שהוא בן עולם הבא".

מדבריו למדנו, כי כיוון שהעוסק בדבר הלכה חייב להיות בשמחה של מצוה, מה שמביא אותו להיות מן הנעלבים ואינם עולבים, הוא הגורם לו להיות בן העולם הבא. מעתה דון בעצמך קל וחומר: אם בכל דברי הלכה, שעל ידם נעשה האדם מן הנעלבים ואינם עולבים באופן עקיף, ולא באופן ישיר - מכל מקום מובטח לו על ידי קביעות הלימוד בהם שהוא בן העולם הבא; על אחת כמה וכמה שמובטח הוא שבעתיים לעולם הבא אם קובע את עצמו ללמוד בכל יום שתי הלכות מההלכות שמירת הלשון ובין אדם לחברו, שוודאי הוא שמחה הוא יימנה הנעלבים ואינם עולבים, ויהיה תמיד בשמחה ויזכה לחיי העולם הבא.

הזה [המנהיג] ולמדו ב' הלכות, שמיעות רבים שנים. ובאמת שכל הלכות אפילו מחיבור הרמב"ם ז"ל או מזולתו הם בכלל, שהלכות של משנה גם כן מקובצים הם מהלכות אחרות קדמו להם, ורבינו הקדוש ז"ל סדרם, וכי, אם הבאים סדרו הלכות מהלכות שקדמום הכל הם הלכות, וכי. ויהא חלקי מן העוסקים בהם לשמה על מנת שלא לקנטר ושלא להתגדל ולהתגדר, ובפני עמי הארץ להתהדר". [וכך כתוב גם ב'מורמוי שדה' (נדה שם) כי מיעוט הלכות שתיים].

הרי לנו כי עיקר ההבטחה להיות בן עולם הבא הוא בלימוד שתי הלכות בכל יום לכל הפחות. והכוונה היא דווקא להלכות פסוקות בהלכות מצוות, כפי שפסקו ה"ז (ויה דעה סימן רמו ס"ק ב) והש"ך (שם ס"ק ה) כדעת הדרישה (שם ס"ק ב). וכפי שהאר"י בזה מרן בעל החפץ חיים ז"ע בספרו 'תורת הבית' (חתימת הספר, מאמר ב) ובספרו 'שם עולם' (חלק ב פרק ז), שהכוונה בזה היא דווקא ללימוד בהלכות פסוקות.

מובטח לו שהוא בן העולם הבא

מעניין בדברי רבותינו עולה, כי מעלת השונה שתי הלכות בכל יום בהלכות לשון הרע גדולה שבעתיים. כי הנה כתוב בספר 'שם משמואל' (מצורע תרע"ג) בפירוש הפסוקים "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב, נצור לשונך מרע ושפתיו מדבר מרמה, סור מרע ועשה טוב" (תהלים לד יג-טו), שיש לדייק בהם - מדוע התייחד מקום מיוחד לענין "נצור לשונך מרע ושפתיו מדבר מרמה", הרי הוא בכלל מה שנאמר אחר כך "סור מרע ועשה טוב", שהם כוללים את כל מצוות עשה ומצוות לא תעשה? ומדוע אפוא פירט בנפרד "נצור לשונך מרע", שהוא בכלל מצוות לא תעשה?

על כך משיב ה'שם משמואל', על פי מה שאמרו בגמרא (ערכין טז): "סיפר [לשון הרע] אין לו תקנה שכבר כרתו דוד ברוח הקודש", ופירש ה'שם משמואל' כי הוא משום שעיקר כוח עמידת האדם במדרגת 'אדם' הוא בגלל כוח הדיבור שבו, כמו שנאמר (בראשית ב ז): "ויהי האדם לנפש חיה", ותרגם אונקלוס "לרוח ממללא". והמספר לשון הרע שפגם בכוח הדיבור שבו, ערער את כל צורת האדם שבו, ועל כן אין לו תקנה כיוון שהוא ככלי שבור. אלא שיש לו תקנה בהתחלה מחדש, כקטן שנולד.

ובזה מבאר ה'שם משמואל' הטעם שהקדים הכתוב ופירט במיוחד "נצור לשונך מרע ושפתיו מדבר מרמה", וזו לשונו: "כי בשביל שפגם בכח הדיבור שהיא הנפש חיה, ונסתלקה ממנו הנפש חיה, שהיא כל רגש חיות דקדושה, אם כן אין אפשר להתחיל כסור מרע תחילה, כי עיקר סור מרע הוא כשנודע ומכיר ומבין עד היכן הדברים מגיעים מה שפגם וקלקל, וכי, זה שכלה ממנו כל רגש וחיות דקדושה, והוא כמות בחייו אין בשר המת מרגיש באיזו, ואי אפשר להיות לו חרטה אמיתית להיות סר מרע לגמרי, על כרחך אין עצה אלא שישאב בתוכו חיים חדשים תחילה, ואחר כך יכול להיות סר מרע.

"לפי ה"ל יבואו הדברים אל נכון. והסדר 'סור מרע' ואחר כך 'ועשה טוב' לא נאמר אלא במי שלא נתקלקל בכללו, וכדמיון מי שעלה בו מכה באחד מאבריו וצריך סמים לרפאותו, והיינו זה ששמר עצמו מלשון הרע

עיקר השמירה בלימוד קבוע מדי יום

רבים מבני היהדות הנאמנה כבר זכו לקבוע לימוד יומי בהלכות שמירת הדיבור בספרי מרן החפץ חיים, אלא שלפעמים נשמעת טענה בבית המדרש מקרב תלמידי חכמים ובני תורה, ולפיה אין צורך לתלמיד חכם לקבוע לימוד שתי הלכות מההלכות שמירת הלשון ולחזור שוב ושוב על המחזור, די אם ילמד היטב את הלכותיה ואולי גם יחזור עליהן אחת לתקופה, וכך ידע את המעשה אשר יעשה.

דומה כי את התשובה לכך נותן מרן בעל החפץ חיים ז"ע בספרו 'חובת השמירה' (פרק ג), וזו לשונו:

"ודע עוד, דעיקר השמירה לא נעשית בקבלת הלב בלבד, כי אם שיהיה לו עת קבוע בכל יום אם נמנע ואם הרבה, ללמוד ההלכות והמוסר השייכים לענין חלק הדיבור. אחרי שהאדם משתמש בלשונו לדבר, יותר ממה שהוא משתמש בכל האברים לעניניהן, צריך לידע האסור והמוותר בהן, כדי שידע איך להתנהג בהם. ודוגמת השוחט ובודק שצריך לחזור תמיד הלכות שחיטה עד שיהא בקי בהן בעל פה, כמבואר ב"ז"ד סימן א', עיין שם בט"ז.

"וכמו דאמרו חז"ל על הפסוק 'זכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם', זכירת המצוות מביאה לידי מעשה. ועוד אמרו 'ושמרתם' זו המשנה, דעל ידי הלימוד שהאדם לומד נשמר הדבר הזה. וכבר הרחיב בזה הגאון הגדול ר' בצלאל הכהן ז"ל מוילנא בהסכמתו, דעיקר הרפואה לאדם שלא יבוא ללשון הרע, הוא בלימוד הלכות אלו ומוסריהן. וכן שמעתי מפיו הקדוש שלימוד אלו הענינים הוא בכלל מצוות עשה דזכור את אשר עשה ה' אליהן למרים בדרך בצאתכם ממצרים".

נוסף לכך, הלימוד התמידי נחוץ ביותר בהלכות אלה בגלל המכשול המצוי ביותר בענין הדיבור, יותר מכל איסור אחר, כמו שאמרו בגמרא (בבא בתרא קסד): "אמר רב עמרם אמר רב, שלש עבירות אין אדם ניצול מהן בכל יום, הרהור עבירה, ועיון תפלה, ולשון הרע. לשון הרע סלקא דעתך, אלא, אבק לשון הרע. אמר רב יהודה אמר רב, רוב בגול, ומיעוט בעריות, והכל בלשון הרע. בלשון הרע סלקא דעתך, אלא אבק לשון הרע".

השונה הלכות בכל יום

דומה עוד, כי אין מתאים יותר מההלכות לשון הרע לקיים בהן מאמרו של התנא דבי אליהו: "כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא, שנאמר הליכות עולם לו, אל תקרי הליכות אלא הלכות" (נדה עג).

בשו"ת הרשב"ש (סי' נב) מובא בשם ספר 'המנהיג' כי השונה שתי הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא. [וכן כתוב באור זרוע (ח"א אלפא ביתא סי' כד)]. ועל כך נשאל הרשב"ש, מניין לו למנהיג שהן שתי הלכות דווקא. עוד הוא נשאל, אם הדברים תקפים גם להלכות המחברים המאוחרים.

זהו מה שהשיב הרשב"ש: "במסכת מגילה בפרק בני העיר (כה) אמר תנא דבי אליהו כל השונה הלכות [בכל יום] מובטח לו שהוא בן העולם הבא. ומיעוט 'הלכות' שהיא לשון רבים שנים וכו', ובא המחבר

אנשי שלום

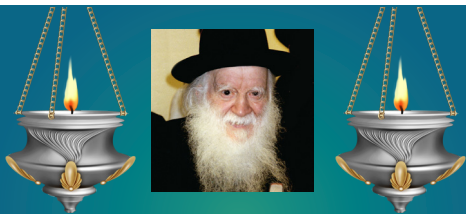
ה ג ו ן

רבי יהודה זאב סגל זצ"ל יום וסידר את לוח הלימוד היומי המוכר בספרי 'חפץ חיים' ושמירת הלשון, כך שבכל יום ילמדו שתי הלכות. בתחילת דרכו היה נושא עימו לוחות לכל מקום שאליו הלך, והיה נותן לכל מי שרק הסכים לקחת ממנו. הוא קרא להם בחיבה "כרטיס הכניסה שלי לגן עדן".

פעם תרה אחד ממקורביו באוזניו מדוע הוא טורח לתת את הלוחות לאנשים, הרי יש מהם שאינם מתכוונים באמת ללמוד כל יום, והם נוטלים ממנו את הלוחות רק מחוסר נעימות... ענה לו הרב סגל: "גם מי שלא יזכה ללמוד כל יום,

הרי שעצם החזקת הלוח באמתתו תזכיר לו שיש להיזהר בשמירת הדיבור!"

אחד מתלמידיו חש מיחושים שונים בגופו. לאחר בדיקות מקיפות גילה לחרדתו שהוא חולה במחלה הנוראה ל"ע. שבור ורצוצן כולו הגיע אל ראש הישיבה, בכה לפניו על מר גורלו והתחנן לקבל ברכה לרפואה שלמה. אמר לו: "אם תסייע בעדי בהפצת לוחות הלימוד שסידרתי, בטוח אני שתתרפא ממחלתך". היהודי לא השתהה ונתרם כולו להפצת הלוחות. לא עברו אלא ימים מועטים והרופאים גילו לתדהמתם שהמחלה נעלמה כליל ולא השאירה זכר - - -

הגאון רבי יהודה זאב ב"ר משה יצחק סגל זצ"ל

ראש הישיבה ד'מנצסט'ר המכונה 'בעל ההבטחה ממנצ'סטר' מייסד ומחולל 'הלכות ביום' בח"ח ושמירת הלשון ממיסדי ויזמי 'משמרת השלום נלכ"נ: כ"ב בשבט תשנ"ג

מרב'ים שלום

'סמא דחיי'
מבית משמרת השלום
תוכנית לחינוך ועידוד לימוד הימני
בספרי חפץ חיים ושמיה"ל,
ידיעת הלכות לשה"ר

התוכנית וההגדרות מיועדות לכלל
הציבור בדגש מיוחד דרך נציגים
בהיכלי הישיבות והכוללים
להצטרפות לתוכנית,
הרשמה כנציג, הפצת עלונים:
02-5379111
לתרומות: 779-800-1800

נדגישי! אין לסמוך על הדברים להלכה, וכל שאלה לגופו של ענין יש לקבל תשובה ממ"ץ

מנסה תמיד להיות כמה ימים קדימה, דהיינו ללמוד היום את החומר של עוד כמה ימים, וכך גם אם אני פעם מחסיר, עדיין יש לי 'עודף' ורוחי אינה נופלת בקרבי.

דוב פויגל, מודיעין עילית

מדוע עדיף להקפיד ללמוד בכל יום את ההלכות יותר מלימוד אחת לתקופה?

כאשר נלמד הרבה הלכות אחת לתקופה, לא נשים לב לכל הפרטים, כי המוח שלנו מוגבל ואינו יכול לקלוט המון ידע בבת אחת. נדלג על הרבה מאוד דיוקים וכן נתקשה ליישם את ההלכות בפועל. מה שאין כן כשלומודים יום יום, ובכל פעם הלכות ספורות בלבד, אפשר בקלות להבין את הדברים היטב על בוריים ולזכורם באופן הטוב ביותר, וכן לקבוע את הדברים בליבנו הלכה למעשה. כך מתרגלים לאט לאט לאורח חיים כשר ומהודר ולפה נקי כהלכה.

גולדשמיט, בית שמש

גם אנו בישיבה התחבטנו רבות בשאלה זו וניסינו למצוא עצות ופתרונות לענין. שמנו לב שאחד הגורמים המפריעים ביותר לקביעות אלו הימים שמחוץ לשגרה, יומא דפגרא או שינוי מסוים בסדר היום. ועל כן עלה בדעתנו לקבוע את הלימוד בזמן הקיים בכל יום ללא שינוי, לדוגמה אחרי או לפני תפילה וכדומה, וכך מחזיק הדבר מעמד ללא צורך אלא תזמנים חדשים.

גולדשמיט, בית שמש

התועלת בלימוד היומי היא לא רק מההלכות הנלמדות היום גרידא, אלא שבכך נהפך האדם לאדם אחר. כאשר עוסקים בנושא בכל יום יום, מסייע הדבר שלא לשכוח ולא לשקוע במרוץ החיים. מדי יום ישנה תזכורת "עצור!" לחיות כהלכה.

אברהם צ', בני ברק

כבר כמה פעמים קבעתי לעצמי לימוד יומי אך עד מהרה נפילתי והדבר לא החזיק מעמד. כיצד אוכל לגרום שיימשך הדבר ימים רבים?

בדרך כלל, ה'נפילה' הראשונה היא כששוכחים יום אחד או שלא מספיקים, ואחר כך נוצר כבר עומס ואין זמן להשלים וכדומה. על כן אני לעצמי

עושה שלום

המשך מעמוד 2

בהבטחה כי אעמוד לימינו לחזקו. בליבי לא האמנתי שכל כך מהר הוא יצליח במשימתו, אך המציאות עלתה על כל דמיון: בצעדים קטנים, מתונים ועקביים הוא התחזק ושיפר את מעשיו, ולשמחתנו שב בן לגבולו. בימים האחרונים הוא אף קיבל הזמנה מצוות הישיבה - ששמעה על מאמציו להיטיב את דרכו - לשוב אל שערי הישיבה. הוא התקבל שם בברכת השבים ובאיחולי הצלחה לרוב. ועתה, בלב מלא שבח והודאה לבורא עולם אשר ימינו פשוטה לקבל שבים, הנני שמוח לבשר כי כל הפרשייה הכואבת מאחורינו, ובני חידש ימיו כמקדם ועושה חיל בלימודו ברוך ה'!

"לפני כמה ימים הייתה לי איתו שיחה גלוית לב, והפניתי לעברו את השאלה שקיננה במוחי זה חודש ימים: 'אמור לי בני יקירי! מה הביא אותך להכיר בדרכך התועה?' תשובתו הפעימה אותי: 'סאטי! זה השיעור של 'חפץ חיים' ו'שמירת הלשון'! ענה בהתרגשות.

"הסממן הערבי היחיד שנשאר לי היה השיעור. אכן, הגעתי כדי לא להפנים, אך הדיבורים חדרו לאוזניי, ומשם מצאו מסילות ללבבי האטום. פתאום עלו בראשי כל מיני מחשבות שמעולם לא חשבתי. זה קרה כשרציתי לענות לחברי ופתאום חלפה מחשבה במוחי: זה אולי חשב לשון הרע? גיחכתי לעצמי, הרי אני ריק מכל תוכן ורק על העניין הזה אקפיד? אך המחשבות לא הרפו, אדרבה, הן הביאו אותי לרסן את דיבוריי ולשקול את מילותיי, ובכך התגנבה עדינות כלשהי במעשיי המקולקלים, שהלכה והתרחבה עד שבאתי להכרה באפסיות דרכי ובהכרח לשנות את מעשיי."

"רבתי ואהובי! צאו וראו איך בזכות הקבלה האיטנה זכינו להציל נפשות בסיעתא דשמיא מכיליון גשמי ורוחני! בואו ונמשיך בקבלה זו ביתר שאת וביתר עוז, ובזכות זה ניושע בתשועת עולמים."

רעיונות לדיון: א. האם השכר הגדול הצפון לכולם פיו הוא דווקא כשמריבים עמו, או גם מונע עצמו ממריבה אחרת? ב. כאשר יש לאדם תשובה נציחה שלדעתו תכניע את הצד השני ותסתיים המחלוקת, האם גם אז עדיף לשתוק?

נושא הגליון הבא:
הבולם פיו בשעת מריבה

שו"ת ורעיונות לדיון ניתן להכניס בטלמסר שלוחה 1 < 6
נא להכניס את התגובות באופן ברור, עם פרטים (שם פרטי, משפחה, עיר)

מיטיב שלום

תשובה והזוכה בין המשיבים במדור שאילת שלום - עלון מס' 197

השאלה: ראובן נכנס לשטיבל נסער כולו, ניגש לשמואל ושלום הלומדים יחד בחברותא, נתן דפיקה על השולחן וקבע בנחרצות: "מוזכרים לעשות סדר עם ר' פלטיאל הערמומי! נכון, הוא נראה כבעל חסד מופלג, ואף יש לו מעמד מוכבד פה בשטיבל - אבל דעו לכם שהוא חייב עשר אלף דולר לר' זלמן, שמוחזק בדיוק בעוד כחודש, ור' זלמן רודף אחריו כבר יותר משנה! פלטיאל בהתעלמות מופגנת אינו מתייחס אליו, ור' זלמן האומלל, שהוא כה עדין ושקט - אינו יודע את נפשו בימים אלו! הסיפור הזה נודע לי בדרך לא דרך, ולא זו אף זו אלא נפתרה לי תעלומת התפילין שנעלמו לר' זעליג לפני כחודש - גם זה מעשה ידיו של פלטיאל הערמומי. חייבים להעמיד אותו על מקומו!" סיים את דבריו בתקיפות. "מה אנו יכולים לעשות?" תהו שמואל ושלום. "מה?? מה? השאלה 'מה?' לפרסם את הסיפורים האלו בשטיבל!" צעק ראובן. "האם אכן מותר לנו לפרסם? ובעצם אולי כל מה שסיפרת זה לשון הרע ואסור לנו להאמין לך?" תמהו ביחד בני החברותא. "ובכלל, נראה לנו שפלטיאל אינו מתרגש כלל מזה שיתפרסמו עליו הדברים בשטיבל".

האם ראובן נהג כדיון? האם לשמואל ושלום מותר לפרסם? והאם יש חילוק בין שני הסיפורים?

התשובה: לראובן היה מותר לספר את הדברים היות שמטרתו לעזור לאשר אשם לו, ובמקרה זה - לנסות לעזור לר' זלמן, וכמובן בהתאם לשבעת התנאים שמופיעים ב'חפץ חיים' כללי סעיף א, וכן לספר את הסיפור שנעשה לר' זעליג, אף שהסיפור השני כבר גם נכלל בשם רכילות, כי הרי ר' זעליג אינו יודע מי עשה לו את העוולה וכמבואר שם ב'חפץ חיים' סעיף ד. בוודאי שלשומעם אסור להאמין, ואף שנראה שר' פלטיאל אינו מתרגש וזה לא יעזור, עדיין יש היתר לגנות את המעשים הרעים, אבל אז מותר לספר רק את הסיפור של ר' זלמן (שהו לשון הרע), אבל את הסיפור של ר' זעליג (שזו רכילות) אסור לספר וכמבואר בסעיף ד בהגה.

הזוכה בהגרלה על 'סט אור החיים מהודרת כיס' הבה"ח יעקב הנאו נ"ו ישיב"ג עטרת יצחק ירושלים